

Program nauczania

Big-Band

Państwowa Szkoła Muzyczna I i II st.

im. M. Karłowicza

w Katowicach

mgr Adam Jarzmik

Etap edukacyjny: Państwowa Szkoła Muzyczna II stopnia, klasy I-IV

Specjalność: Instrumentalistyka jazzowa

nazwa zajęć edukacyjnych: Big-band

Autor: mgr Adam Jarzmik

Współautor: mgr Bartosz Kalicki

Zgodne z podstawą programową:

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 sierpnia 2019 r.

w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego (DZ. U. z 2019 r., poz. 1637).

Katowice 2020

Spis treści

Wstęp.....	3
1. Cele edukacyjne.....	4
1.1 Cele kształcenia – wymagania ogólne.....	4
1.2 Cele kształcenia – wymagania szczegółowe.....	5
2. Materiał nauczania.....	6
2.1 Treści Nauczania.....	6
2.2 Formy sprawdzania osiągnięć ucznia.....	8
3.2 Opis osiągnięć ucznia na zakończenie etapu edukacyjnego.....	10
3. Komentarz.....	11
3.1 Ogólna koncepcja programu – wskazówki metodyczne.....	11
3.2 Opis warunków niezbędnych do realizacji programu nauczania.....	12
3.3 Podstawa prawna.....	12

Wstęp

Big-Band to wielki skład instrumentalny, który święcił swoje triumfy w dekadzie 1935-1945, czyli w epoce **swingu**. To właśnie wtedy aktywni byli ze swoimi zespołami giganci jazzu:

Duke Ellington, Count Basie, Jimmy Lunceford, Cab Calloway, Chick Webb, Earl Hines, Lionel Hampton, Billy Eckstine, Benny Goodman, Tommy Dorsey, Harry James, Artie Shaw, Glenn Miller, Charlie Barnet, czy Woody Herman.

Amerykańska scena jazzowa została zdominowana przez Big-Bandy, które dzięki swojej potężnej brzmieniowej i fakturalnej stały się kultowym składem muzyki jazzowej.

Big-Band, choć przeżywał trudniejsze chwile w późniejszych czasach (szczególnie be-bop), to mimo niesprzyjających okoliczności przetrwał do czasów dzisiejszych.

Do współczesnych Big-Bandów można zaliczyć: Maria Shneider Big-Band, WDR Big-Band, NDR Big-Band, HR Big-Band..

1. Cele edukacyjne

1.1 Cele kształcenia – wymagania ogólne

1. Kształcenie umiejętności gry na instrumencie

Uczeń stosuje prawidłową technikę gry na instrumencie i wspólną dla całej grającej grupy artykulację oraz wspólne frazowanie (s. 6)

2. Zdobywanie umiejętności pracy w dużym zespole jazzowym

Uczeń zna zasady wykonawstwa zespołowego oraz artystyczne i społeczne uwarunkowania pracy instrumentalisty jazzowego w różnorodnych, dużych składach wykonawczych. (s.6)

3. Kształcenie umiejętności czytania zapisu nutowego

Uczeń biegle czyta zapis nutowy, w szczególności specyficzny zapis dla muzyki jazzowej. (s.6)

4. Zdobywanie wiedzy z historii i literatury muzycznej, ze szczególnym

uwzględnieniem muzyki bigbandowej

Uczeń posiada wiedzę z zakresu historii muzyki, ze szczególnym uwzględnieniem jazzu bigbandowego, jego głównych nurtów, stylów oraz przedstawicieli. (s.6)

5. Kształcenie umiejętności improwizacji i interpretacji utworów muzycznych

Uczeń improwizuje w oparciu o formy i schematy harmoniczne, charakterystyczne dla muzyki jazzowej, oraz interpretuje utwory muzyczne w sposób zgodny z kanonami stylistyki jazzowej. (s.6)

1.2 Cele kształcenia – wymagania szczegółowe

1. Kształcenie umiejętności gry na instrumencie

Uczeń:

- 1) prawidłowo posługuje się aparatem gry; (s.6)
- 2) prawidłowo wydobywa dźwięk na instrumencie; (s.6)
- 3) posiada umiejętności techniczne, pozwalające na poprawne wykonywanie różnorodnego stylistycznie repertuaru jazzowego; (s.6)
- 4) potrafi dostosować rozmaite elementy swojej interpretacji do wymogów gry całej sekcji; (s.6)
- 5) dostosowuje swoją grę do lidera sekcji w realizacji partii bigbandowych; (s.6)
- 6) prowadzi swoją sekcję instrumentalną, narzucając artykulację i interpretację. (s.6)

2. Zdobywanie umiejętności pracy w dużym zespole jazzowym

Uczeń:

- 1) zna rolę instrumentu w dużym zespole jazzowym; (s.6)
- 2) akompaniuje instrumentalistom i wokalistom; (s.6)
- 3) stosuje elementarne zasady komunikacji i współpracy w różnych, dużych składach wykonawczych; (s.6)
- 4) słucha i właściwie reaguje na działania dyrygenta oraz innych członków zespołu. (s.6)

3. Kształcenie umiejętności czytania zapisu nutowego

Uczeń:

- 1) czyta nuty a vista w sposób pozwalający na wykonanie utworu; (s.6)
- 2) odczytuje znaki i określenia wykonawcze, charakterystyczne dla muzyki jazzowej, w szczególności zapisu dla muzyki bigbandowej; (s.6)
- 3) współdziała z całą własną sekcją instrumentalną w procesie odczytywania utworu (dynamika, artykulacja); (s.6)
- 4) improwizuje na podstawie funkcji harmonicznym bez wcześniejszego przygotowania. (s.6)

4. Zdobywanie wiedzy z historii i literatury muzycznej, ze szczególnym

uwzględnieniem muzyki bigbandowej

Uczeń:

- 1) zna historię muzyki, ze szczególnym uwzględnieniem jazzu bigbandowego, jego głównych nurtów, stylów i przedstawicieli; (s.6)
- 2) zna najważniejsze nagrania muzyki bigbandowej i jazzowej, w szczególności dokonania znanych bigbandów jazzowych; (s.6)
- 3) zna i rozpoznaje standardy jazzowe; (s.6)
- 4) rozpoznaje różne rodzaje charakterystycznych faktur stosowanych w aranżacjach bigbandowych. (s.6)

5. Kształcenie umiejętności improwizacji i interpretacji utworów muzycznych

Uczeń:

- 1) zna i rozróżnia najważniejsze style i formy w muzyce bigbandowej; (s.6)
- 2) gra w różnych stylistykach, wykorzystując charakterystyczne dla nich środki wyrazowe:

melodykę, brzmienie, artykulację, dynamikę, frazowanie oraz podziały rytmiczne; (s.6)

3) improwizuje, świadomie wykorzystując wiedzę zdobytą w procesie kształcenia umiejętności gry na instrumencie, w zakresie skal, progresji i kadencji harmonicznyc, stosowanych w muzyce jazzowej; (s.6)

4) gra zespołowo i solo - w kontekście aranżacji bigbandowych (orkiestrowych); (s.6)

5) analitycznie słucha muzyki, wyróżnia, rozpoznaje i charakteryzuje poszczególne elementy aranżacyjne utworu muzycznego. (s.6)

2. Materiał nauczania

2.1 Treści Nauczania

Zajęcia big-bandu realizowane są przez uczniów instrumentalistyki jazzowej oraz instrumentalistyki przez 2 lata nauki w szkole. Wymiar godzinowy zajęć wynosi 2h tygodniowo.

Zajęcia big-bandu polegają na wspólnym wykonywaniu utworów jazzowych, **przynajmniej dwóch w semestrze**, zróżnicowanych stylistycznie (np. swing, bossa-nova,)

Proces nauki podczas semestru będzie można podzielić na dwa etapy:

I ETAP

Na tym etapie prowadzący zajęcia dobiera program uwzględniając możliwości uczniów, a także skład instrumentalny.

Przynajmniej część repertuaru powinna czerpać z dorobku historycznego muzyki jazzowej opiewającej m.in. blues, pre-swing, swing, be-bop, hardbop.

Dobór utworów powinien także uwzględniać różne style zaczerpnięte z muzyki *latin* (Bossa-nova, samba).

II ETAP

Na tym etapie ważne jest wyegzekwowanie od uczniów przeczytania tekstu nutowego oraz zaznajomienia się z oryginalnymi nagraniami utworów. Indywidualne przygotowanie przez uczniów swojej partii będzie poddane ocenie bieżącej przez nauczyciela.

Gdy opanowany zostanie przez uczniów tekst, nauczyciel powinien zwrócić uwagę m.in. na takie elementy jak:

- Dynamika
- Artykulacja
- Frazowanie
- Time'ing (czas)
- Rytm
- Intonacja

- Synchronizacja wertykalna (np. zakończenie współbrzmień)

Jednym z podstawowych elementów gry w Big-Bandzie jest dobra intonacja. Podczas zajęć należy ćwiczyć z uczniami umiejętność „strojenia się”.

Podczas zajęć należy położyć szczególny nacisk na grę zespołową. Uczniowie realizując swoje partie, powinni słuchać siebie nawzajem wpasowując się w całą strukturę brzmieniowej. Istotna jest czujność zarówno podczas grania, jak i w przypadku *tacetu*.

Podczas zajęć nauczyciel prowadzący będzie musiał koordynować działania uczniów, dążąc do tego, by kompozycje były wykonywane w należyty sposób (z odpowiednią artykulacją, dynamiką, tempem itp.)

W procesie nauczania można stosować ćwiczenia mające na celu lepsze oswojenie się z dziełami:

- wolniejsze tempa
- wybiórcze partie instrumentalne
- uproszczenie formy
- uproszczenie struktur fakturalnych

Dla celów edukacyjnych zaleca się odtwarzanie podczas zajęć nagrań macierzystych wraz z późniejszymi objaśnieniami nauczyciela dotyczącymi sposobu wykonywania poszczególnych elementów dzieła na podstawie odsłuchanych nagrań.

Podczas zajęć należy uczniom przedstawić umowne techniki notacji dotyczące interpretacji utworów

Bardzo ważne są przygotowania sekcyjne:

- oddzielne ćwiczenia w partiach instrumentów dętych (trąbek, saksofonów, puzonów)
- oddzielne ćwiczenia w sekcji rytmicznej

2.2 Formy sprawdzania osiągnięć ucznia

Formy sprawdzania osiągnięć ucznia:

- co pół roku odbywają się egzaminy z big-bandu podczas których uczniowie wykonują wspólnie **dwa zróżnicowane utwory**
- praca na zajęciach - oceny śródroczne i cząstkowe są notowane w dzienniku przez pedagoga
- publiczne występy uczniów
- udział uczniów w koncertach i wydarzeniach artystycznych Szkoły oraz w popisach klasowych i sekcyjnych,
- udział wyróżniających się uczniów w lokalnych, ogólnopolskich oraz międzynarodowych konkursach

System oceniania reguluje wewnętrzny Statut oraz stosowne rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Uczniowie i rodzice powinni być informowani o kryteriach oceniania oraz wymaganiach edukacyjnych. Uczniowie są oceniani zarówno podczas egzaminów i przesłuchań, jak i podczas zajęć.

Na ocenę nauczyciela podczas zajęć wpływają:

- znajomość swojej partii
- szybkość przyswajania materiału
- pracowitość i sumiennosc
- współdziałanie z innymi uczniami
- stopień realizacji wymagań
- umiejętność samodzielnego korygowania błędów
- umiejętność czytania zapisów charakterystycznych dla muzyki jazzowej
- umiejętność improwizacji w stopniu adekwatnym dla danego roku nauki
- umiejętność strojenia się
- umiejętność dopasowania się do całościowej struktury brzmieniowej

Na ocenę komisji podczas egzaminów składają się:

- walory artystyczne dzieła
- poczucie swingu, charakterystycznego dla jazzu rytmu i czasu
- znajomość swojej partii
- współpraca na scenie
- spójność brzmieniowa z resztą zespołu
- korelacja z innymi współwykonawcami
- intonacja
- swoboda wykonawcza
- umiejętność zainteresowania słuchacza, walory estradowe
- opanowanie sceniczne
- jakość brzmienia
- wycucie rytmiczne
- spójność elementów dzieła
- warsztat wykonawczy, technika
- prezentacja własnej osobowości muzycznej
- interpretacja dzieła w kontekście prezentowanego stylu

Należy zaznaczyć, że istotnym czynnikiem kształtującym ocenę jest postępowanie ucznia.

2.3 Opis osiągnięć ucznia na zakończenie etapu edukacyjnego

Uczeń:

- 1) posługuje się techniką gry, pozwalającą na wykonanie różnorodnego stylistycznie repertuaru jazzowego;
- 2) interpretuje utwory muzyczne w sposób zgodny z kanonami stylistyki jazzowej;
- 3) improwizuje w oparciu o formy i schematy harmoniczne, charakterystyczne dla muzyki jazzowej;
- 4) czyta nuty a vista w stopniu pozwalającym na odtworzenie utworu, z uwzględnieniem stylów i pulsacji występujących w muzyce jazzowej;
- 5) samodzielnie opracowuje utwory o zróżnicowanym stopniu trudności;
- 6) łączy i wykorzystuje w działaniach praktycznych wiedzę z zakresu przedmiotów ogólnomuzycznych;
- 7) samodzielnie wyszukuje, selekcjonuje i dokonuje oceny informacji potrzebnych do realizacji przedmiotów artystycznych, z wykorzystaniem technik informacyjnych i komunikacyjnych;
- 8) posługuje się wiedzą z zakresu historii muzyki, w tym literatury muzycznej, ze szczególnym uwzględnieniem jazzu, jego głównych nurtów, stylów oraz przedstawicieli;
- 9) potrafi opanować pamięciowo utwory ze swojego repertuaru;
- 10) gra na fortepianie w zakresie elementarnym, ze szczególnym uwzględnieniem utworów muzyki jazzowej;
- 11) publicznie prezentuje przygotowany program artystyczny.

3. Komentarz

3.1 Ogólna koncepcja programu – wskazówki metodyczne

Niniejszy program skonstruowany został na potrzeby pedagogiczne związane z nauką gry w big-bandzie w szkole muzycznej II stopnia w cyklu 4-letnim. Ramowy plan nauczania przewiduje 4 godzin tygodniowo w całym cyklu kształcenia.

Kluczowym elementem w cyklu kształcenia jest interpretacja utworów, w tym nauka standardów jazzowych. Muzyka grana już od początku powinna uwzględniać piękno sztuki, emocje w niej zawarte oraz wszelkie niuansy wpływające na ostateczny kolor dzieła.

Już od pierwszego roku nauczania należy zwrócić uwagę na to, by uczeń czerpał wiedzę nie tylko z zakresu gry zespołowej, ale także z obszaru notacji muzycznej, harmonii, wiedzy historycznej, stylistycznej, a także improwizacji. Zgłębianie pewnych zagadnień zapewne będzie miało miejsce podczas innych zajęć (np. harmonia jazzowa, historia jazzu), jednak specyfika pracy nad utworami często wymaga wyjaśnienia ów zagadnień dużo wcześniej. Z tego powodu ważna jest kompleksowa dydaktyka opiewająca zróżnicowaną problematykę muzyki jazzowej.

Podczas zajęć big-bandu rekomendowane jest, aby nauczyciel demonstrował uczniom w miarę możliwości (np. na własnym instrumencie) sposób realizacji poszczególnych elementów dzieła muzycznego. Jeśli zachodzi taka potrzeba, w przypadku braków instrumentalnych nauczyciel może wspomóc uczniów realizując partię brakującego instrumentu, jeśli uzna to za pomocne.

Uczniowie w miarę możliwości powinni brać udział w koncertach oraz wydarzeniach szkolnych, a także pozaszkolnych, które pozwolą im zdobyć niezbędne doświadczenie sceniczne.

W programie nauczania znajdują się: cele kształcenia, treści nauczania, formy sprawdzania osiągnięć ucznia, repertuar do realizacji oraz wymogi na przesłuchania egzaminacyjne. Program został sporządzony w oparciu o aktualną podstawę prawną.

3.2 Opis warunków niezbędnych do realizacji programu nauczania

Niezbędne warunki do podjęcia realizacji niniejszego programu:

- przestrzenna sala z dobrymi parametrami akustycznymi
- dobrej klasy fortepian
- perkusja
- kontrabas
- pulpity
- system audio pozwalający odtworzyć nagrania jazzowe

Jeśli pozwalają na to możliwości techniczne, wymagane są również:

- system nagłośnieniowy
- tablica z pięciolinią

3.3 Podstawa prawna

1. *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 14 sierpnia 2019 r. w sprawie podstaw programowych kształcenia w zawodach szkolnictwa artystycznego* (Dz. U. z 2019 r., poz. 1637).
2. *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 6 czerwca 2019 r. w sprawie ramowych planów nauczania w publicznych szkołach i placówkach artystycznych* (Dz. U. z 2017 r., poz. 1247).
3. *Ustawa o systemie oświaty z dnia 7 września 1991 r.* (tekst jedn. Dz. U. z 2019 r. poz. 1481 z późniejszymi zmianami).
4. *Ustawa Prawo oświatowe z dnia 14 grudnia 2016 r* opublikowana: Dz. U. z 2020 r. poz. (poz. 910)